



Историја Срба обележена је огромним људским жртвама, и ретко који мали народ је за своју слободу морао да плати тако велику цену. Трагичне последице губљења милиона људских живота осећамо и данас, и једина утеха је ако знамо да они нису изгубљени узалуд, већ да су уграђени у будућност и да су допринели добробити потомака. На жалост, наследници су много пута показали да не поштују пале, већ да их заборављају или деле по идеолошкој припадности, док бројне споменике прошлости изједа немар, нагриза време и уништава природа.

Тешко пада када, после толико страдања у Првом светском рату, сазнамо да су бројна гробља српских ратника у иностранству запуштена. Много је и других примера српског заборављавања, а последњи је вест да су током радова код цркве Светог Николе у Куршумлији, прве задужбине Стрефана Немање, археолози у порти открили гробницу са 35 лобања. Реч о главама српских војника који су погинули 1877. у борби за ослобођење Куршумлије, а којима су Турци одсекли главе и набили их на кочеве. [\[1\]](#) Главе су касније скинуте и закопане, али иако је о томе остао и писани траг, тргичне судбине ових војника су заборављене, док су данас Куршумлија и Топлица поново у очима Арнауца.

Поред тешких геополитичких околности, недостатак културе сећања је допринео да само у двадесетом веку Срби тешко страдају три пута, а непоштовање сопствених жртава је учинило да се оне у многоме обесмисле. Али народ који не поштује прошлост, нема ни будућност, и народ који заборавља своја страдања страдаће поново. На то нам је недавно скренуо пажњу и патријарх српски Иринеј, који је приликом сусрета с амбасадором Израела подсетио да је „трагична јединственост Београда” у томе што је једини град у Европи који нема меморијални центар Другог светског рата”, иако су на територији града тада постојала четири концентрациона логора. Патријарх је истакао да је потребно изградити центар сећања на жртве Другог светског рата који би био и образовни центар за наредна поколења, да се такве страхоте не би никада поновиле, јер, како је рекао, понављале су се због намерног занемаривања страдања Срба и осталих народа.

Један од логора био је и Старо Сајмиште у Београду, место ужаса поред које грађани свакодневно пролазе, а да многи и не знају шта се ту догађало. Да ли је ово место, данас запуштено и неуређено, а иначе готово у центру престонице, показатељ наше несхватљиве неодговорности, кратковидости и немара, или је његова трагедија за време социјализма смишљено бачена у заборав из политичких побуда, сада није толико важно. Важно је да Србија коначно, уместо расипања новца на мегаломанске пројекте,

Пише: Трифун Ристић
уторак, 16 август 2011 12:56

на том месту, или на неком другом прикладном, изгради Меморијални центар, који би и свет, а пре свега народ подсећао на његову трагичну судбину током борбе против фашизма.

Сећање на жртве на Балкану и у Србији омета искључивост, и спремност да се сви своји прогласе невиним, а сви туђи злочинцима. Зато је, бар што се тиче Другог светског рата добар начин обележавања прошлости идеја која се јавила у Крагујевцу, где је недавно обелодањена истина о “Капислани”, простору у коме су за време Другог светског рата Немаци убили 150 четника и 74 партизана, а где су потом комунисти стрељали 600 лица као квислинге или противнике нове власти. Прва масовна гробница на том месту откривена је прошле године, а градоначелник Крагујевца Верољуб Стевановић је поводом тога изјавио да ће град на том месту свим погинулима саградити један споменик, који ће опомињати на трагедију братоубилачког рата. [2]

Поделе међу Србима везане за овај период прошлости су још увек јаке, и ова идеја ће сигурно имати бројне огорчене противнике. Али, 66 година од краја рата и двадесет година од пада комунизма потребно је прекинути са комунистичком, или равногорском искључивошћу, и потомцима упутити поруку да, ако су нас већ други доводили до ивице опстанка, не смемо бити непријатељи сами себи. Потребно је нагласити да у Србији никад више не сме доћи до грађанског рата, и ставити тачку на сукобе Другог светског рата, јер, док су се у Србији гложили модерни четници и партизани, нове жртве су падале у Хрватској, БиХ и на Косову. Те жртве не смеју да падну у заборав, јер ко их заборави, другима ће предати и њихову прошлост и њихове територије.

[1] <http://www.blic.rs/Vesti/Drustvo/271529/Pronadjene-glave-srpskih-vojnika-koje-su-ubili-Turci>

[2] <http://www.blic.rs/Vesti/Reportaza/271432/U-podrumu-smrti-nestalo-vise-od-800-Kragujevкана>